

# De milieuvoetafdruk van Nederlandse zorg

## Nieuwe cijfers van het RIVM 2018 & 2022

Martijn van Bodegraven,
Tinia de Bruycker,
Jannie Coenen en
Susanne Waaijers – van der Loop

Contact: duurzamezorg@rivm.nl

# Verklaring

Deze presentatie bevat concept resultaten van het RIVM van de milieuvoetafdruk van de zorgsector en deelsectoren van de zorg. Het doel van deze presentatie is om te laten zien hoe en dat deze milieuvoetafdruk methode werkt (‘proof of concept’).

Het gaat om berekeningen en werk in uitvoering (2022-2026). De resultaten en dus de cijfers kunnen nog veranderen.

Deze resultaten zijn gepresenteerd op het Duurzame Zorg Congres op 9 oktober 2026 in Hilversum. Omdat er veel vraag is naar de voortgang van het onderzoek en het goed aansluit bij de actualiteit van het congres, delen we dit werk in uitvoering wel alvast om de methode te kunnen laten zien.

Op dit moment zijn wij bezig met een peer-reviewed wetenschappelijke publicatie die in Q1 2027 wordt verwacht. Dan zullen we de uiteindelijke resultaten, het achterliggende onderzoek en de modellen verder openbaar delen.

# 7,3%

van de Nederlandse (consumptieve) broeikasgasvoetafdruk kwam volgens onze vorige berekening uit de zorg- en welzijnssector

En 13,0% voor grondstroffenextractie, 4,2% voor afvalproductie en 7,5% en 7,2% voor zoetwater en landgebruik

Steenmeijer et al. 2022, Lancet Planetary Health; RIVM-rapport 2022-0127



## Deze getallen hebben hun werk gedaan

### Veel aangehaald
door zorgorganisaties, onderzoekers en beleidsmakers

### Geholpen bij urgentie op de agenda
duurzame zorg leeft in de hele sector

### Tijd voor een nieuwe meting
Voor prioriteiten en hotspots

# De vorige meting

Drie punten van de berekening uit 2022

## Afbakening

Voorheen de volledige Zorg en Welzijnssector

## Relatief grofmazig

Milieubelastende activiteiten in zeer grote groepen, bijvoorbeeld geneesmiddelen en chemicaliën

## Top-down

Bijna volledig uitgaven gebaseerd

**Klimaatvoetafdruk 2016**

**~7%**

T.a.v. Nederlands totaal

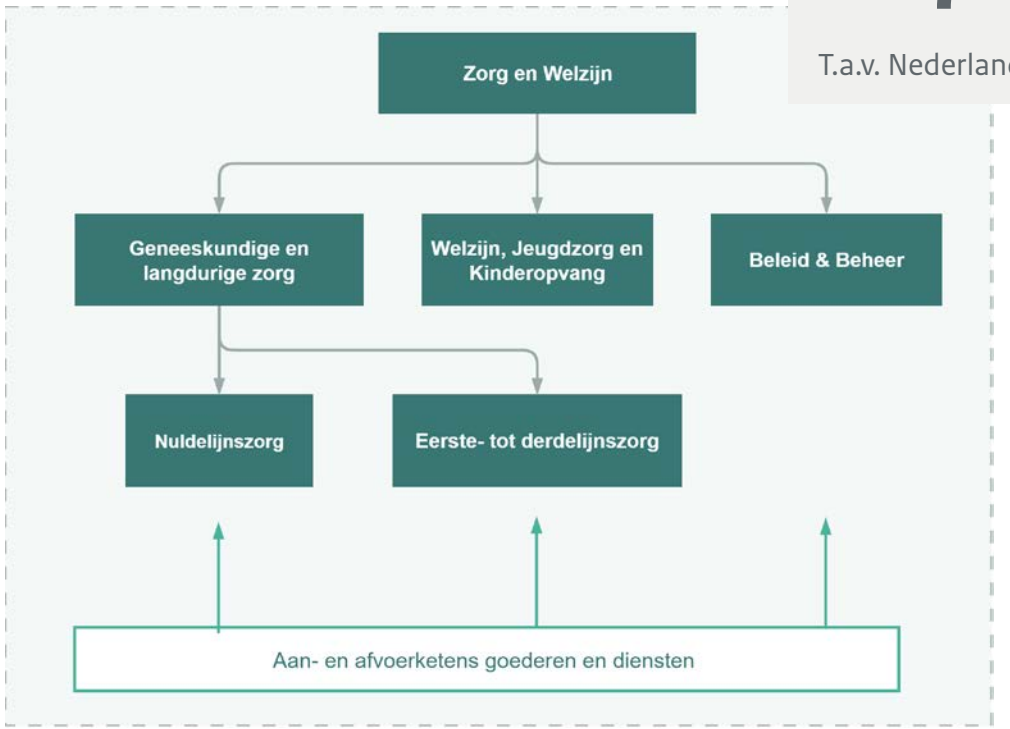


***Reikwijdte van de berekening uit 2022***

# We meten met een nieuwe meetlat

Drie veranderingen ten opzichte van de berekening uit 2022

**CONCEPT Klimaatvoetafdruk**

| 2018 | 2022 |
|---|---|
| 5,1% | 4,9% |

T.a.v. Nederlands totaal

Concept getallen, aan wijzigingen onderhevig.

## Smallere afbakening

Curatieve en langdurige zorg, zorgpraktijken en ondersteuning.

## Geneesmiddelen apart in beeld

Met nieuwe kengetallen van PBL splitsen we geneesmiddelen en overige chemische producten.

## Meer bottom-up gegevens

Meer eigen gegevens over energie, mobiliteit en afval, zodat we ontwikkelingen daarin beter volgen.

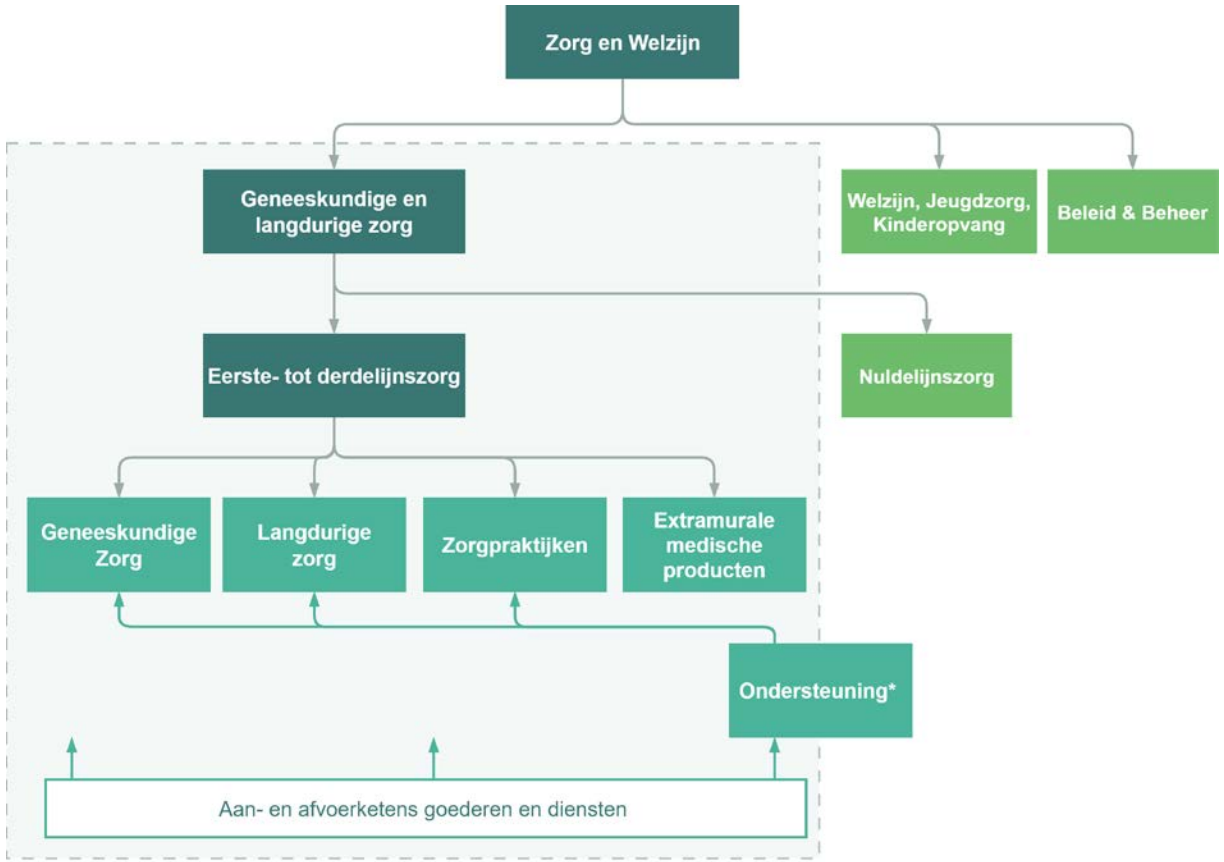

# Wat deze cijfers wel en niet laten zien

Een periodieke check-up, geen hartslagmeter

## Wat de cijfers wel laten zien

- Basis om prioriteiten eens in de paar jaar te herijken
- Waar de hotspots zitten, per deelsector
- Hoe de zorg zich verhoudt tot het Nederlandse totaal
- Ontwikkelingen in energie, mobiliteit en afval

## Wat de cijfers niet laten zien

- Voortgang van jaar tot jaar
- Het effect van eigen inkoopkeuzes in de keten: de zorgsector kan met acties voorlopen op het marktgemiddelde dat wij meten
- Oorzaak en gevolg van maatregelen

# Milieuvoetafdruk 2022

Inzichten in verbruik, verspilling en klimaatdruk *Conceptresultaten, voorbeeld*

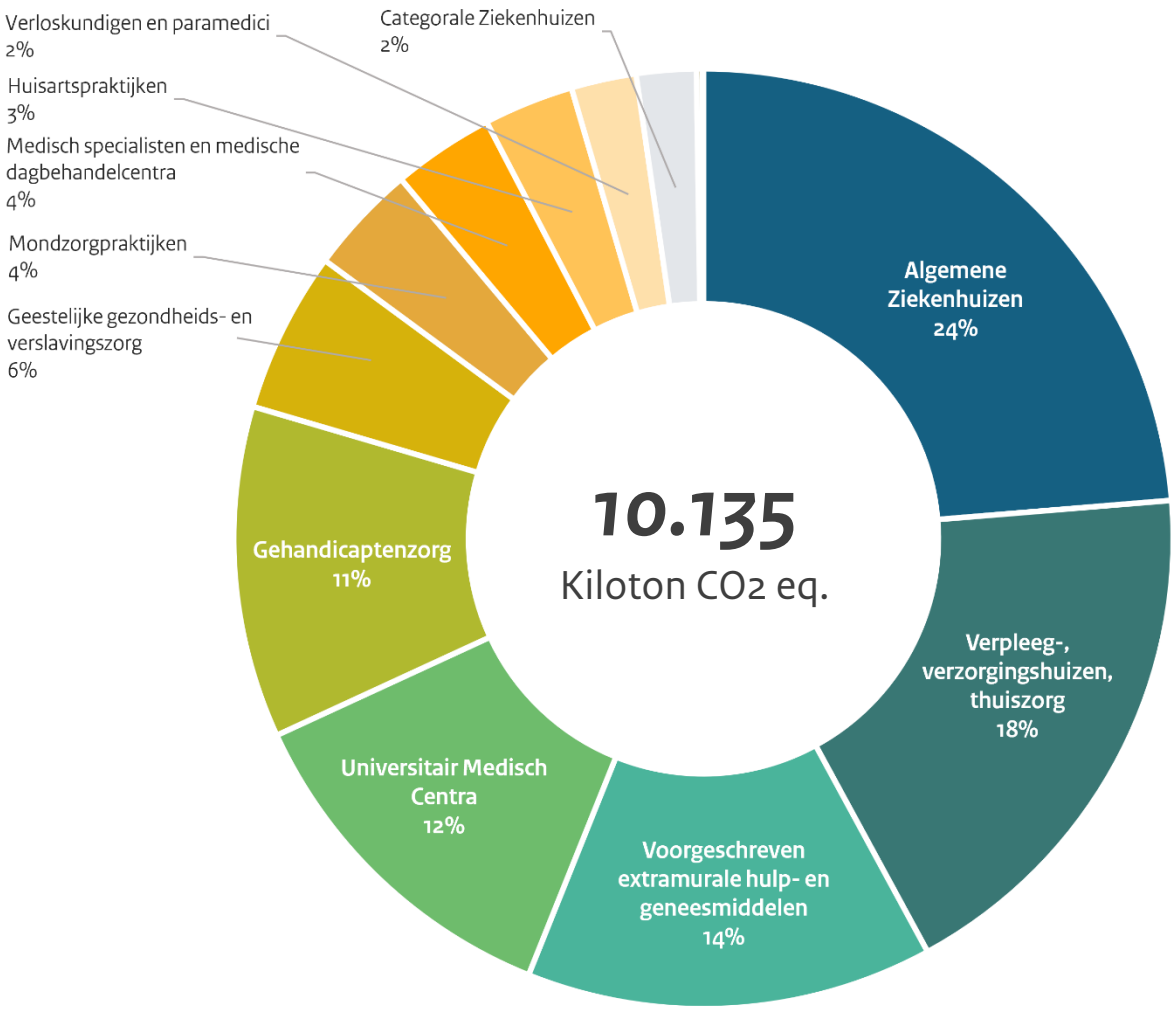


*Broeikasgasvoetafdruk* **2022**

***CONCEPT - Ten opzichte van de Nederlandse totale voetafdruk****

| Impactcategorie | 2018 | 2022 |
|---|---|---|
| Klimaatverandering | **5,1%** | **4,9%** |
| Watergebruik | **4,9%** | **4,5%** |
| Landgebruik | **6,0%** | **5,2%** |
| Biotische grondstoffen | **4,8%** | **4,2%** |
| Fossiele grondstoffen | **4,9%** | **4,3%** |
| Mineralen en metalen grondstoffen | **4,2%** | **3,6%** |

** Consumptief, in binnen- en buitenland, met huishoudens. Concept getallen, aan wijzigingen onderhevig.*

# Klimaatvoetafdruk

Verhoudingen in scope 1, 2 en 3 - in 2018 en 2022 *Conceptresultaten, voorbeeld*

*Verhoudingen in scope 1, 2 en 3 (concept resultaten - aan wijzigingen onderhevig)*

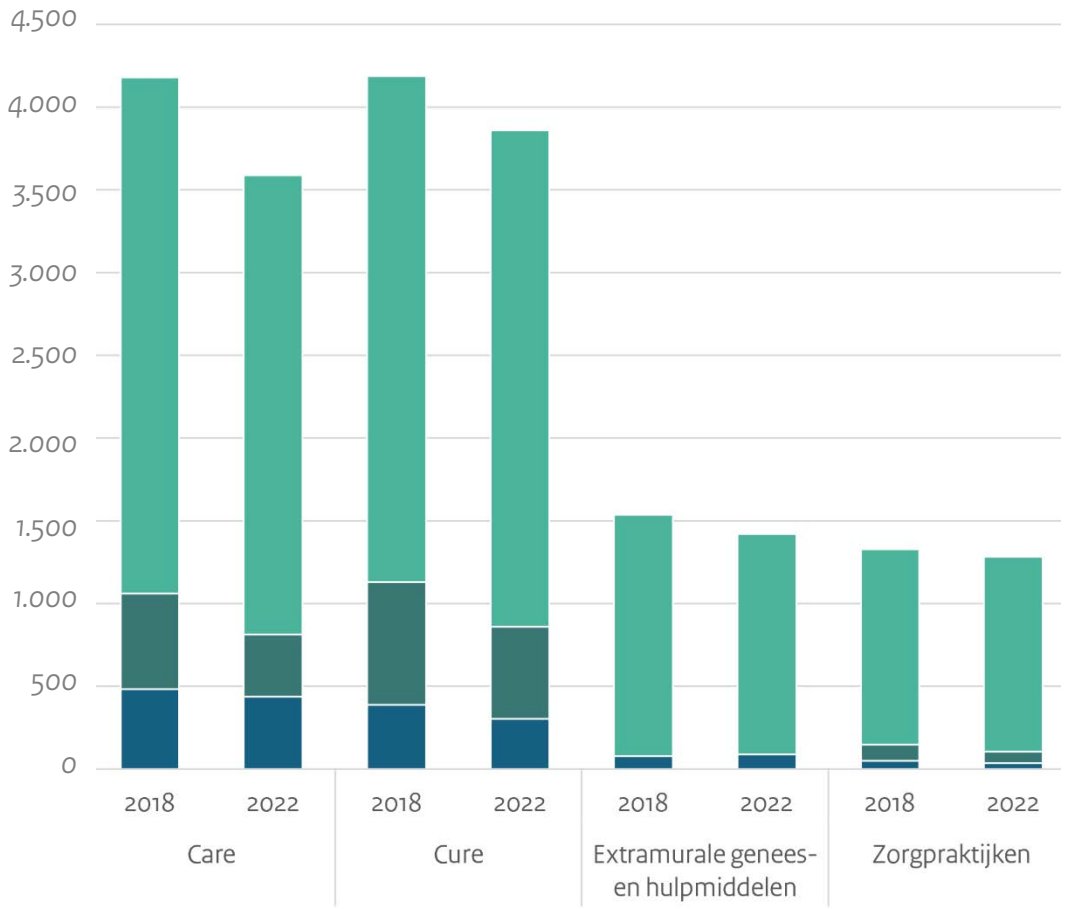


**Scope 3: Ketens**
- Medische hulpmiddelen
- Geneesmiddelen
- Diensten
- Woon-werkverkeer
- Etc.

**Scope 2: Indirecte energie**
- Elektriciteit
- Aardgas
- Warmte

**Scope 1: Directe emissies**
- Aardgasverbranding
- Ambulante zorg
- Dosisinhalatoren
- Anesthesie

## *Wat valt op?*

- Minder aardgasverbruik
- Groenere elektriciteit (NL)
- Verduurzaming in de sectoren die leveren aan de zorgsector

# Klimaatvoetafdruk

Waaruit bestaat de klimaatvoetafdruk van 2022? ***Conceptresultaten, voorbeeld – aan wijzigingen onderhevig***

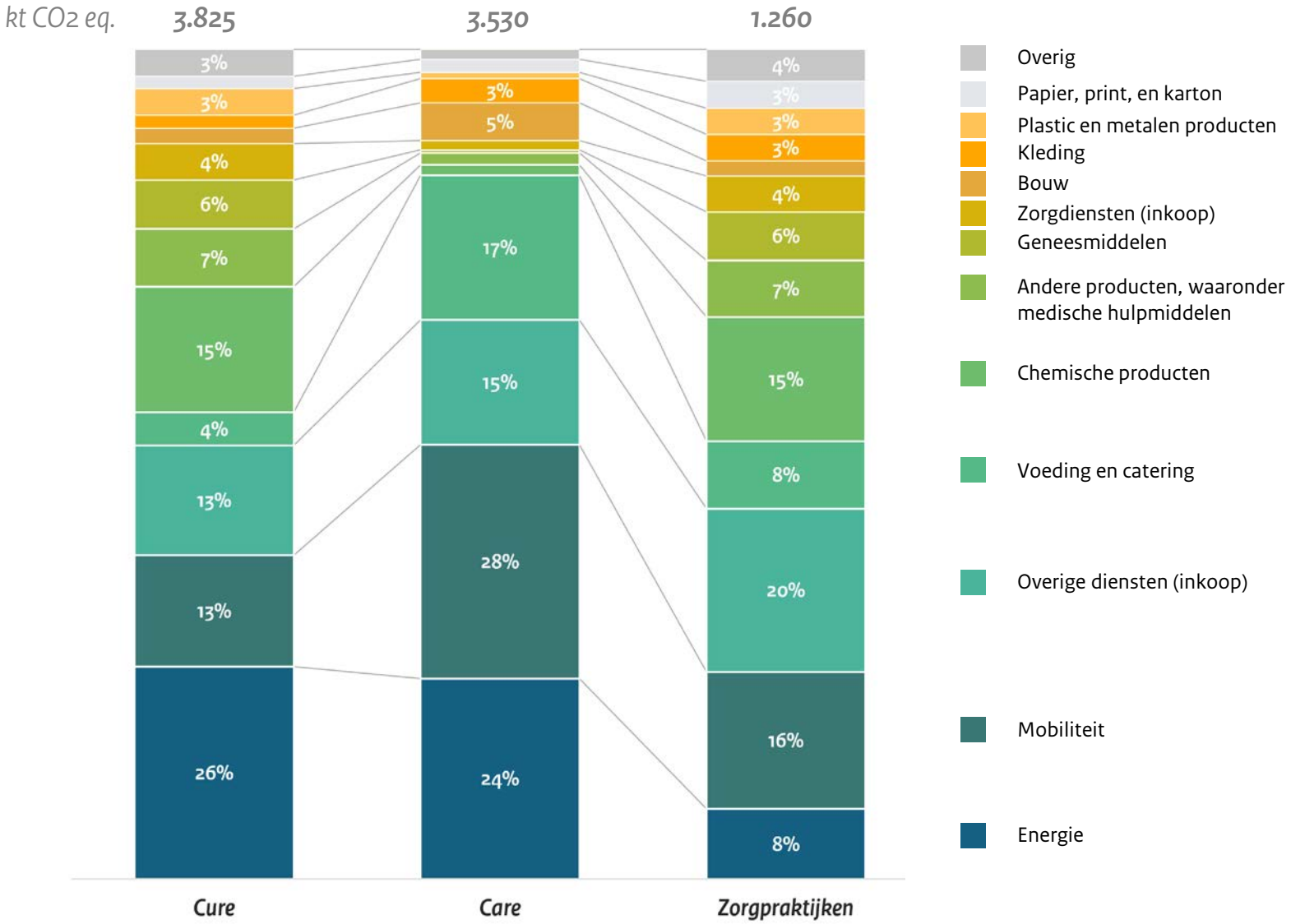


***Wat valt op?***

- Chemische producten en geneesmiddelen in Cure ~21%
- Energie, mobiliteit, en voeding domineren in Care
- Kapitaalgoederen en investeringen rekenen we nog niet mee (~ 9% van sector totaal)

# Afval in de zorg

Ontwikkelingen in afvalproductie *Conceptresultaten, voorbeeld – aan wijzigingen onderhevig*

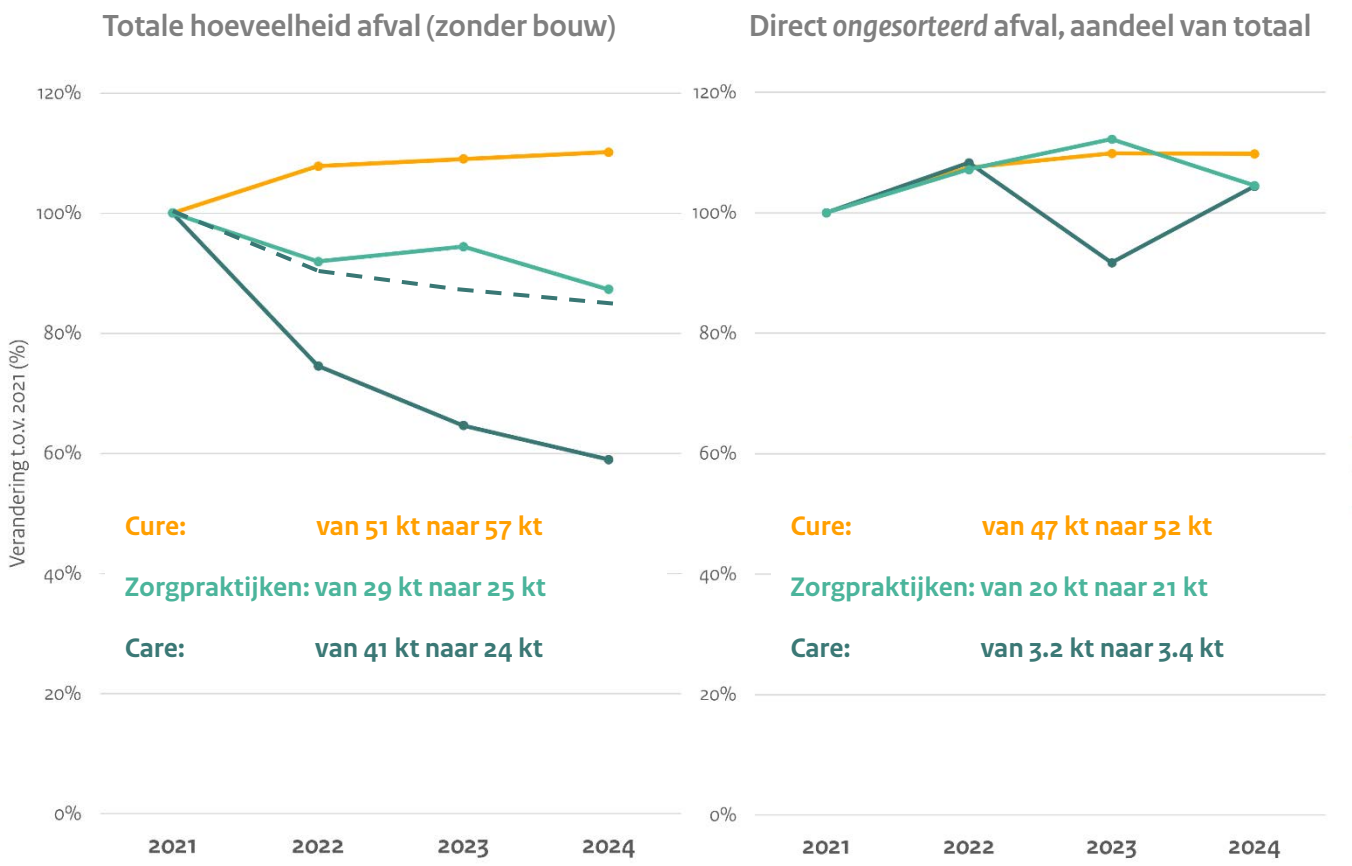


***Wat valt op?***

- Totale afvalproductie Cure neemt toe. zorgpraktijken en Care nemen af, maar in de praktijk niet zo veel als in de grafiek
- De fractie ongesorteerd neemt overal toe, dit raakt de GDDZ doelstellingen

# Van hotspots naar voortgang

De voetafdruk wijst de richting, jullie laten de voortgang zien



**Voetafdruk**

Eens in de paar jaar: waar staan we?



**Hotspots en prioriteiten**

Waar richten we de komende jaren onze aandacht op?



**Gericht meten**

Hoe meten we deze prioritaire thema's?



**Inzet van de zorgsector**

Maatregelen nemen, meten en gegevens delen

**Herijken** en de cyclus begint opnieuw

**Oproep** Werk mee en deel je gegevens. Alleen zo weten we of we echt vooruitgaan.

# We bouwen voort op elkaar

## Meten blijft belangrijk, en is afhankelijk van een groot aantal partijen

**Meten maakt voortgang zichtbaar.** Herhaalde metingen laten zien of de zorg echt duurzamer wordt, waar de kansen liggen en waar bijsturing nodig is.

**Onafhankelijk onderzoek verbindt.** Het brengt kennis uit onderzoek, sectoren en praktijk samen, zodat inzet terechtkomt waar de meeste winst te halen is.

**Dat vraagt blijvende ondersteuning en overzicht.**




**Verduurzaming van de zorg is geen tijdelijk programma, maar een langjarige opgave.**

# Samen naar een zorg die écht maximaal bijdraagt aan gezondheid

Blijf de initiatieven steunen die de verborgen impact van de zorg zichtbaar maken en aanpakken.

**Meer weten?**

rivm.nl/duurzamezorg
duurzamezorg@rivm.nl

Binnenkort: wetenschappelijke publicatie, kennisnotitie en cijfers als open bestand